

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oženo poslano knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— "
četrt leta 2:50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrčenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Vprašanje na c. kr. dež. šolski svet v Ljubljani.

C. kr. deželni šolski svet v Ljubljani vprašamo, ali mu je znan odlok c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk z dne 25. maja 1913, št. 1442/K. U. M.

Šolstvo v proračunu mesta Gorice za l. 1914.

Gorica, 9. dec. 1913.

Proračun mesta Gorice izkazuje za ljudske šole 1914 te-le postavke: Šola v Kapucinski ulici 39.060 K; šola pod Kostanjevico 19.764; v ulici Vogel 11.282; v ulici Sv. Ivana 32.330; v ulici Codelli 16.430; v Rožni dolini 3912 in v ulici Kmetijske šole 11.640 K.

Ti dve slednji šoli sta slovenski; prva je na Ajševici, druga v Catinellijevi vojašnici. Prva šola na Ajševici je enorazredna, ona Podturnom štirirazredna. Na Ajševici je šola dobro obiskana, Podturnom hodi v šolo nekaj nad 20 otrok vsako leto, več ne; slovenski ljudje Podturnom in blizu pošiljajo svoje otroke v to mestno šolo, od drugod jih ne morejo pošiljati, ker je šola predalet, in slovenski starši ne morejo pustiti svojih otrok na tako daljno pot; kdo ve, kaj se jim po poti vse lahko pripeti od strani laških nahuj-skancev!

Enorazrednica na Ajševici ne zadošča. Starši se pritožujejo in hočejo imeti dvorazrednico. Lani se je vršil na Ajševici shod, ki je bil prav dobro obiskan in na katerem so sklenili, naprositi magistrat naj razširi enorazrednico. Otrok je bilo šolobveznih lani 170; torej več kot preveč za enorazrednico! Na magistratu obljubijo slovenskim prebivalcem na Ajševici marsikaj tako-le ob kakih volitvah, ko prede trda laški liberalni stranki, ali kakor hitro obljubljajo, tako hitro pozabljajo. Šola je še vedno enorazredna, doseči pa moramo najmanj dvorazrednico. Naša dolžnost je doseči, da bo imelo slovensko prebivalstvo na Ajševici in v Rož-

ni dolini v šolskem pogledu, kar mu gre, kakor tudi moramo napeti vse svoje moči, da pridemo v mestu do svojih pravic na šolskem polju. Ni dvoma, da bo ta boj še trd, toda dobojevati ga moramo in dobiti v mestu slovenskih ljudskih šol, kolikor jih potrebujemo. Če upoštevamo le omejenen vsote za obstoječe šole, vidimo za to laško šolstvo izdatkov 118.866, za slovensko šolstvo pa 15.552. In polovica prebivalstva v Gorici je slovenske narodnosti!

Pred dvema letoma je Narodni odbor v Gorici podal na municipij stolnega mesta Gorice protest proti zgradbi nove laške šole v ulici Leopardi, za katero je bilo proračunjenih stroškov 211.500 K. Protest je v živahni besedi omenjal, da je v Gorici polovica prebivalstva slovenska, da je slovenskih šolskih otrok v mestu skoro do 3000, porazdeljeni so po šolah Šolskega doma, Narodne šole na Blatnih, v nemških šolah jih je polno in v laških tudi. Protestiralo se je proti nadaljnjemu razširjanju laškega šolstva, dokler se ne ugotovi najelementarnejšim šolskim potrebam slovenskega prebivalstva v mestu. Ravnoopravnost je zajamčena vsem narodom v zakonih, pa naj bi tako krivico, kakršno predstavlja namen zgradbe nove drage laške šole, potrdila javna oblast! Slovenski protesti so sicer zbadli vladajočo laško gospodo, toda dosedaj je ta še tako močna, da delajo, kar hočejo. Ali to moč jim moramo streti in od deželnega odbora pričakujemo polnega upoštevanja slovenskih pravic!

Goriško mesto ima polno otroških vrtcev, in sicer:

Otroški vrtci: ulica Sv. Ivana 2720 K, Pot na grad 2870, v ulici Vogel 2250, v Codelli 2910, ob Soškem mostu 3250, v ulici Alvarez 2784, v ulici Torrente 2970, v ulici dei Torriani 2210, pri Barki 1350, v Pokopališčni ulici 2330, v Stračicah 2020; skupaj 27.664 K. Za Slovence niti vinarja. Ti razni otroški vrtci imajo svoj poseben pomen. Ti so past, nastavljeni za slovenske otroke. Na vseh straneh mesta, kjer upajo vloviti kakega slovenskega otroka, so postavili otroške vrtce. In loviti znajo. Mi Slovenci, če hočemo imeti otroške vrtce, si jih moramo vzdr-

ževati sami. In morali bi jih imeti več kot jih imamo, ker tako nam še v današnjih časih laški otroški vrtci zro slovenske otroke v obilnem številu leto za leto.

Takemu postopanju nasproti Slovencem mora biti konec! Poklicani, odgovorni faktorji, zganite se, da ne bo prepozno!

Zborovanje goriškega učiteljstva.

O tem zborovanju smo prejeli dvojne poročila. Na zahtevo dopisnikov priobčujemo prvo in drugo. Prvo se glasi:

Dne 4. decembra t. l. je priredilo Goriško učiteljsko društvo shod v Gorici pri »Zlatem Jelenu«, h kateremu je bilo vabljeno vse slovensko učiteljstvo goriške dežele. Shoda se je udeležilo mnogo učiteljev in učiteljic. Prav v častnem številu so bili zastopani tovariši iz sežanskega okraja. Iz Tolminskega bili so samo 4 (reci štirje)! Res žalostno, da se ti tovariši tako malo zanimajo za svoje in stanovske interese. Zdaj pač ni izgovora, da so preoddaljeni od mesta. Nekateri so pri železniških postajah, drugi se pa lahko poslužujejo avtomobilov. Imajo lepše zveze nego tovariši iz gornjega Krasa ali pa tovariši iz banjske planote. Res, da je pri današnji učiteljski mizeriji težko prihajati v mesto, toda če bomo spali doma, ne bomo tudi dosegli ničesar. Vse učiteljstvo mora na krov posebno sedaj, ko se borimo za pravice, ki so nam že davno po zakonu zajamčene, a nam jih nočejo priznati, toda z vztrajnim delovanjem in zahtevanjem si pridobimo tudi te pravice in potem upamo, da zasije končno tudi nam lepša bodočnost. Zato je treba edinosti, solidarnosti in skupnega delovanja, ker drugače bi bili vsi upi brezuspešni.

Predsednik tov. Ign. Križman pozdravlja v lepih besedah vse navzoče tovariše. Pojasnil je, zakaj se je sklical ta shod. Med drugim je tudi omenil, da je nastala po raznih časopisih polemika zaradi znane spomenice, ki jo je vložil odbor Deželnega učiteljskega društva na de-

želni odbor, češ, da se je s tem kršila solidarnost tovarišev drugih kronovin. Korak, ki ga je napravil odbor Dež. učiteljskega društva, je bil storjen s sporazumom deželnih poslancev, bil je nekak dogovor, koliko bi utegnili dati v sedanjih kritičnih razmerah. Ni se pa odstopilo niti za korak od prvotnih zahtev. S takim pisarjenjem po časopisih se ne doseže ničesar; treba računati, da imamo opraviti z rahločutnimi ljudmi, ne pa s trdokostnimi politiki. V prvi vrsti pa, če hočemo kaj doseči, moramo solidarno postopati.

Na to prečita predsednik resolucijo Sežanskega učiteljskega društva, sprejeta na učiteljskem zborovanju v Štanjelu, in sporoča tudi sklep furlanskih tovarišev, ki je bil sprejet na shodu v Gorici dne 30. novembra t. l. (Sprejeti postulat so bili navedeni v zadnji številki »Učit. Tovariša«.) Shoda so se bili udeležili tudi italijanski napredni poslanci in poslanec Piccinini, kot zastopnik klerikalnega laškega kluba, v deželnem zboru. Italijanski napredni poslanci so obljubili, da bodo vsi delovali že pri prihodnjem zasedanju na to, da se uredi učiteljske plače. V imenu laške klerikalne stranke je govoril poslanec Piccinini. Jako se je čudil na shodu, da se ni dobilo v tolikih letih denarja, da bi dežela izboljšala gmotno položaj učiteljstva v deželi, medtem ko je deželni odbor vsem deželnim uslužbencem zvišal plače. Saj so učitelji deželni uradniki. Obljubil je, da bo italijanska klerikalna stranka podpirala stremljenje učiteljstva. Daje so sklenili italijanski tovariši, da skličejo tik pred otvoritvijo deželnega zbora zopet velik shod v Gorici, na katerega povabijo vse učitelje iz Gorice in Furlanije.

Glavna točka shoda slovenskega učiteljstva goriške dežele je bila tudi gmotno stanje. Vnela se je bila živahna debata, v katero so posegli razni tovariši iz sežanskega, tolminskega in goriškega okraja ter je bila ob sklepu sprejeta sledeča resolucija:

Slovensko učiteljstvo goriške dežele, zbrano na svojem shodu v Gorici dne 4. decembra 1913, prisiljeno po žalostnih svojih gmotnih razmerah, opozarja visoki

LISTEK.

† Štipko Jelenec.

Življenjepisna črtica.

Trpljenja mož! — A nosil si ga možko.

V vseh vihrach stal nevklonjen si junak,

trpeč molče, odpuščajoč v trpljenju ob boli vsej, ob vsej krivici blag...
F. Ks. Meško.

Neusmiljena usoda je ugrabila tudi to žrtev. Vsi, ki smo Štipko poznali, smo ga ljubili kot odkritosrčnega tovariša in spoštovali njegov biserno čist značaj: niti za las in ne za trenutek ni premenil svojega prepričanja. Zaradi njegove smrti je zazijala v naših vrstah široka vrzel. Koga naj postavimo tja, ki bi bil kos onemu vzvišenemu delu, ki ga je započel in do svoje prerane smrti zvesto opravljal naš Štipko? Komu naj poverimo težavno nalogo, ki se je bil vanjo le z njemu lastno nesebično požrtvovalnostjo in ljubeznijo do naroda in svojega stanu ves uživel le naš Štipko? Kdo bo stopil na njegovo mesto in neustrašeno zagovarjal in čuval naše pravice?

Pokojni Štipko je bil kremenit značaj, vesten učitelj, ljubezniv tovariš in nad

vse dober in skrben oče. Za vsakogar je imel prijazno besedo, vsakomur je rad postregel in po svoji moči pomagal, a pri tem ni iskal ne časti ne svoje lastne koristi. Rad se je pošalil ter v šaljivi obliki in ostrem dovtipu dostikrat pokazal, kako dobro presoja razmere.

Naša sveta dolžnost je, da prelagemu pokojniku posvetimo te vrstice.

Otroška leta.

Dni mojih lepša polovica kmalo, mladosti leta! — kmalo ste minule; mladost ve ste meni cveteja malo, še tega rožce so se koj osule.

Prešeren.

Naša krasna Gorenjska je dala slovenskemu narodu že lepo število zaslužnih mož, ki so liki njene gore čuvali našo zemljo in njen rod. Kakor sneženi orjaki, pod katerimi je tekla njih žibel, so stali nepremagljivi v boju in viharju.

Pokojni Štipko Jelenec je bil rojen dne 7. decembra 1853 v Železnikih na Gorenjskem. Oče mu je bil Jurij, mati pa Urša. Imela sta v Železnikih krčmo in trafiko ali opalno, zato se je reklo pri hiši pri Opaltarju.

Že ob rojstvu je pokazala usoda, da ne namerava Opaltarjevemu Štefanu posteljati s cvetjem njegovega pota skozi življenje. Oče Jurij mu je namreč umrl dva dni pred njegovim rojstvom.

Ko so gostje v krčmi zvedeli, da se je šestoglavna Opaltarjeva družina pomnožila za enega člana, so začeli ugibati, na kakšno ime bi se novega Železnikarja pokrstilo. Ker je bilo ravno sv. Ambroža dan, ni čudno, da je rekel stari Dregelj: »Ambrož bodi!« — Štoc mu je modro nasprotoval: »Kaj Ambrož, ta ni patron za nobeno stvar, Štefan bodi, ta je vsaj za konje!«

Ta predlog je vsem ugajal, zato so drugi dan pokrstili dete res na ime Štefan. Tudi pri izbiri imena je igrala zla usoda svojo vlogo in mu je izbrala za patrona njegovemu življenju primerne svetnika — mučenika. Za botra mu je bil stari Zabičar, oče šolskega svetnika Lavtarja v Mariboru.

S šestim letom je začel hoditi v domačo šolo, kjer ga je poučeval pesnik Zgodnje Danice, Jože Levičnik, ki mu je bil tudi birmanski boter.

V tistih časih je bila žrebljarska obrt v Železnikih še jako razvita. Večina Železnikarjev je takrat kovala žreblje. Po desetem letu so tudi Štefana poslali v kovačnico, kjer je pridno koval. V tej obrti se je tako izuril, da je nakoval v eni noči 1000 žrebljev, ter s tem napravil izkušnjo za pomočnika. Čez dan so bili žrebljarji prosti, molili so in posedali po krčmah, zvečer pa so se napolnile kovačnice, in kladiva so pela do ranih jutranjih ur, kakor pravi Župančič:

Od štirih do ene
so zarje rumene,
od štirih do ene
voda nam kolesa, mehove nam žene,

žareči žreblji, žreblji v očeh...

Štefan pa je hodil še v šolo, zato ni mogel podnevi mnogo počivati. Ko se je zjutraj vrnil k kovačnici, ga je pobožna mati vredila iz maha, potem pa je moral v šolo. Ni čuda, da že itak šibki otrok ni mogel prenašati takega napora. Začel je torej mater prositi, naj ga pusti hoditi v šolo, ali naj ga o vzame iz šole, da bo koval žreblje.

Mati se je o tem posvetovala z Levičnikom, ki je imel med Železnikarji velik ugled, in naposled sta sklenila, da pošljeta Štefana v tretji razred v Škofjo Loko.

Dijaška leta.

... srečna draga vas domača,
kjer hiša mojega stoji očeta,
da b' uka želja me iz tvojga sveta
speljala ne bila, golj'fiva kača.

Prešeren.

Jeseni leta 1866. je zapustil Železnike in se podal v svet, iskat učenosti. Težko se je odtrgal od domačega kraja in velikokrat je pozneje pripovedoval, kako je zavidal petelina vrh domačega zvonika, ki mu je bila dodeljena milost, da se je lahko vsak dan oziral po dragih Železni-

deželni zbor na njegovo dolžnost definitivno urediti prejemke učiteljstva naše dežele po prejemkih zadnjih štirih razredov državnega uradništva in pričakuje, da se gmočno vprašanje učiteljstva naše dežele uredi v tem smislu že v prvem prihodnjem zasedanju visokega deželnega zbora.

Razen tega vprašanja se je razpravljalo na shodu še marsikaj v korist učiteljstva na Goriškem, tako n. pr. o deželnem šolskem zalogu, o dež. slov. učiteljskem društvu v smislu Zvezinih pravil, o političnem društvu i. dr. Ta shod je tudi pokazal, da bi bilo dobro, da bi se sešlo večkrat v letu vse slovensko učiteljstvo goriške dežele k skupnemu posvetovanju in tako bi si ne bili več tako tuji med seboj in bi izostala marsikatera nepotrebna polemika po raznih časopisih, ki le škoduje učiteljskemu ugledu. Sklenilo se je tudi na shodu, da se skliče v slučaju potrebe pred zasedanjem deželnega zbora enako zborovanje, na katerega se povabi tudi slovenske poslance.

Ko prečita predsednik še brzojavko Slov. učiteljskega društva za Istro, v kateri želi shodu, da bi vlada vendar enkrat odprla ušesa in priznala opravičene zahteve stradalajočega učiteljstva, se zahvaljuje učiteljstvu za lep obisk ter zaključuje zborovanje.

Drugo poročilo se glasi:

Ostra polemika med učiteljstvom sezanskega okraja in med Deželnim, oziroma med Goriškim učiteljskim društvom na eni strani, na drugi strani pa naša beda sta rodili prevažno zborovanje, ki ga lahko označimo kot nekaj mejnik v razvoju goriškega učiteljstva. Prineslo je v naše vrste nekoliko jasnosti predvsem v vprašanju: kaj hočemo in kaj smo! Eminenten dogodek pa lahko imenujemo zborovanje predvsem zato, ker se je na tem zborovanju naše učiteljstvo prvič pokazalo kot popolnoma samostojen faktor, prvič kot stan s svojimi težnjami, s svojimi zahtevami in programom, ne pa kot klečepalni privesek te ali one stranke in stranke. Najjasneje pokaže to poročilo o zborovanju samem.

Že kmalu po deseti uri dne 4. t. m. se je začela polniti prostorna dvorana pri »Zlatem jellenu« v Gorici. Polagoma se je zbralo do 200 tovarišic in tovarišev.

Ob pol 11. otvori shod goriškega učiteljskega društva kot sklicatelja njega predsednik tov. Križman zborovanje. Pozdravi sijajno udeležbo Sežancev (nad 40), pogreša pa udeležbo Tolmincev. Poudarja, da je shod sklican zato, da poravnava vsa nesoglasja in naj rodi solidaren nastop vsega goriškega učiteljstva v boju za kruh. Poziva, naj bodo govorniki stvarni, in prečita resolucijo sezanskega učiteljskega društva, ki zahteva regulacijo plač v smislu zahtev vsega avstr. učiteljstva, in prečita še zahteve, ki so jih formulirali italijanski tovariši na svojem zborovanju dne 30. nov. Nazadnje pozove še govornike, naj se prijavijo takoj k besedi.

Prvi je tov. Bajt pojasnjeval peticijo Dež. učit. dr. in pripomnil, da jo je odklanjal sam, a kot predsednik društva je moral vršiti svojo dolžnost.

Predsednik pozove zastopnike društev, naj izjavijo svoje zahteve.

Tov. Ravbar izjavi v imenu Sežanskega učit. dr., da vztrajajo Sežanci neomajno na svoji resoluciji, sprejeti v Stanjelu. (Veliko odobravanje).

Tov. Rakovšček izjavi, da Tolminsko učit. dr. vztrajno spi (Klici: To je konstatiral »Brkin« in ste ga napadali!). On kot član društva lahko izjavi, da so Tolminci solidarni z avstr. učiteljstvom in odklanja peticijo Dež. učit. dr.

Tov. Bajt pojasnjuje vlogo peticije in poudarja, da so Sežanci na napačni poti, češ, da se v danih razmerah ne da drugače nastopiti.

Tov. Hreščak izjavi, naj se ne obračajo oči vseh na njega, saj on ni referent in tudi poverilo se mu ni nobenih predlogov. Določen je bil pač kot referent za shod, ki naj se skliče v sporazumu z vsemi učiteljskimi društvi, ta shod pa da je sklican brez prave priprave, preko odborov posameznih društev in da so sklicatelji prišli na shod popolnoma nepripravljene. (Odobrovanje.)

Tov. Urbančič kritizira sedanje sestavo Dež. učit. društva in se zavzema za »Zvezo gor. učit. društev«. (Vihar. Klici: »Brkinov« predlog. — To ste pred kratkim obsojali. — Ni na dnevnem redu. — Kruha!)

Tov. Štrekelj prosi, naj se preide nazaj k dnevnemu redu, naj se ne krši solidarnosti in sprejme zato zahteve vsega organiziranega učiteljstva.

Naslednji razpravi ni bilo mogoče podrobno slediti. Tov. predsednik je dal na glasovanje predloge, sprejete od Italijanov. Tov. Bajt je prosil, naj se upošteva starejšo učiteljstvo in poravnajo tudi zastarele krivice. Tov. Kunc je večkrat pojasnjeval osebni status državnih uradnikov. Tov. gđ. Lebanova je prosila v imenu učiteljic, naj se povsod upošteva tudi nje. Vsa neredna razprava je hotela spraviti italijanske zahteve v zvezo z osebnim statusom državnih uradnikov in pridejati še celo kopico specialnih dodatkov.

Tov. Hreščak odgovarja tov. Bajtu, češ, da imajo tudi druge starejše učitelje in niso za nje stavili nobenih posebnih zahtev, torej mora že znani Arriglerjev predlog, ki so ga sprejele vse avstr. organizacije, obsegati prav vse podrobnosti glede starejših učiteljev, glede petletnic itd., torej je popolnoma brezpredmetna vsaka debata. Na draginskem zborovanju naše Zaveze smo se tudi Goričani izjavili solidarni z Zavezo in z drugimi avstr. učit. organizacijami. Če sprejmete resolucijo Sež. učit. dr., sprejmete zahteve vsega avstr. učiteljstva, saj ona obsega vse. Zakaj torej sedaj tu samo slepomišimo in sami ne vemo, kaj hočemo. (Tov. Hreščaku viharno odobravanje med Sežanci, ki se jim je pridruževalo vedno več tovarišev.)

Tov. predsednik: Dam predlog na glasovanje.

Tov. Hreščak: Nisem ničesar predlagal.

Tovariš predsednik: Smatram to za predlog. — Prečita resolucijo Sež. učit. dr., ki je bila sprejeta z velikansko večino.

Tov. gđ. Lebanova: Ali obsegajo te zahteve tudi zahteve učiteljic?

Klici: Vsega učiteljstva. Ne poznamo dvojne morale.

Tov. Hreščak prosi, naj voditelji čuvajo to, sedaj sprejeto resolucijo in naj stoje vedno na straži, ko pa pride moment, bo vse učiteljstvo na krovu. (Burno odobravanje.)

Tov. Bajt izjavlja, da je nujno potrebno, da si priborimo odprte predale pri enem izmed političnih listov, kjer se bomo

lahko borili za svoje in za pravice šolstva.

Tov. Mermolja konstatira, da se nas zapostavlja povsod. Svobodno besedo nam zatre »Soča«, kakor tudi »Učit. Tovarš.« Iz izkušnje pa ve, da nas v tem oziru socialistično časopisje zvesto podpira. (Veliko pritrdjevanje pri opoziciji, ki je narasla v velikansko večino).

Tov. Štrekelj predlaga, naj se osnuje politični odsek, ki naj ima vse tozadevne stvari v evidenci.

O tem predlogu se je razvila kratka debata, ki pa ni rodila ničesar pozitivnega.

Tov. Hreščak: Govorimo rajši o dež. šolskem fondu in ne o časopisih.

Tov. Rakovšček ostro obsoja izigravanje učiteljstva po poslancih. Konstatira, da se nas omalovažuje povsod, zato je skrajni čas, da pokažemo tudi zobe, in prizadeti bodo videli, da je za nami ljudstvo. Ko bi upoštevala soc. demokracija narodnost, bi bil na njeni strani. (Klici: Ima naroden program.)

Tov. predsednik konstatira, da je dnevni red izčrpan in apelira na mlajše kolege, naj podpirajo »Narodno stranko«, katera edina nam bo dala, česar želimo. (Velikanski hrup in ogorčenje pri opoziciji. Klici: To je politična agitacija! Ne maramo izkoriščevalcev.)

Tov. Pahor odločno obsoja in zavrača, da predsednik zlorablja prezidij v politične svrhe. Konstatira neeksistenco sedanjega deželnega zbora in poudarja, da nas ravno listi te stranke mečejo ven. (Klici: Tako je!) Poudarja, da so še druge stranke, ki so res prijateljice ljudstva, ne pa samo hlinjene. (Velikansko odobravanje.)

Tov. Hreščak ostro obsoja nekonsekvenco tovarišev, ki zavzemajo vodilna mesta v naši goriški organizaciji. Dokazuje jim slepomišljenje z načeli, sedaj liberalci, drugi agrarci, tretji narodnjaki itd. Vse te programe mečejo v en žakelj in to naj bo potem direktiva za vse učiteljstvo. Odločno odklanja »Narodno stranko« in konstatira, da učiteljstvo že izpregleduje in se nagiba tja, kjer je njegovo mesto. (Viharno odobravanje ogromne večine učiteljstva.)

Tov. Pahor prinese v ilustracijo sedaj vladajoče stranke zanimivo izjavo nekega deželnega odbornika te stranke, ki je pred kratkim rekel, naj učiteljstvo ne reflektira na nobeno izboljšanje, češ, da je v primeri s sodniki naravnost sijajno plačano. (Silno ogorčenje. Klici: In za te naj agitiramo? Ali so to narodnjaki?)

Tov. Štrekelj predlaga konec debate in prehod nazaj k osnutju političnega odseka.

Tov. Hreščak: Ali se sedaj umakne peticija Dež. učit. dr.?

Tov. predsednik: To je samo ob sebi umljivo. (Hrup. Klici: To je pa hotel »Brkin« in ste ga napadali.)

Tov. Kunc govori o deželnem šolskem fondu in o pravici premeščenja učiteljstva. Ker ni bilo nobenega predloga več, izjavi predsednik, da je dnevni red izčrpan.

Tov. Hreščak: Tovariši, vse, kar se je danes sklenilo, prav vse je predlagal že »Brkin« in vi ste vse najprej opsovali, nato pa sprejeli njegove predloge. Domnevali ste, da sem »Brkin« jaz, a izjavljam,

* Ta trditev — kolikor se tiče našega lista — ne odgovarja resnici!

Uredništvo.

da to nisem, pač pa tovariš, ki je sicer šele prvo leto učitelj, a zato nič manj pameten in delaven učitelj. (Klici: Kdo je »Brkin«?)

Tov. Urbančič: Jaz sem tisti, jaz! (Veliko ogorčenje.)

Tedaj skoči pokonci tov. Fr. Erjavec, zavijti klobuk in zakriči: Tu sem, jaz sem »Brkin«. Sramujte se svojega pamfleta! Kje je konsekvence, kje je logika? Prišli ste na mene s kolom, in vendar so obveljali danes vsi moji predlogi. Ker se niste upali boja v načelih, ste me zasramovali! (Velikanske ovacije tov. Erjavcu. Klici: Živio »Brkin«.) V splošni razburjenosti je zaključil tov. predsednik ob 1. pop. zborovanje, nakar so se zborovalci počasi razhajali.

Čeprav se je izpregovorila marsikatera ostra in odkrita beseda, vendar je odšel vsak z zavestjo, da je bolje, da se pogovorimo med seboj iz oči v oči, nastopimo pa kot nepremagljiva celota, in ob to granitno skalo se zamažajo vsi udarci sovražnikov. Samo en glas je šel med udeležniki: Današnje zborovanje je začelo novo dobo med goriškim učiteljstvom: dobo obračuna z našimi izigravci, dobo samozvesti slov. goriškega učiteljstva. — Na tej poti dalje!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju je na vsa šolska vodstva na Sp. Štajerskem razposlala »Naročilne liste« za leto 1914. Prosimo šolska vodstva, da zanesljivo razdele »Naročilne liste« med učiteljstvo. Kdor ne bi dobil, naj se obrne do nas, na kar mu takoj odpovemo »Naročilni list«. Prosimo pa tovariše in tovarišice, da nam zanesljivo do 15. decembra vpošljejo »Naročilne liste« nazaj, ker na zakasnele se je težko ozirati in nam povzročajo mnogo nepotrebnega dela, zakaj še pred novim letom moramo urediti vse knjige in sporočiti naročnike upravnistvom listov in plačati naročnino.

Šaleško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 14. dec. 1913, ob 2. uri pop. v Šoštanj. Gospod nadzornik pride poročat o novih učnih načrtih. Polnoštevilne udeležbe pričakuje odbor.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je imelo svoje glavno zborovanje dne 7. decembra t. l. v Gornjem gradu. Po presrečnem pozdravu navzočnikov, ki se jih je zbralo precejšnje število, obžaluje predsednik tov. Kelc, da se niso udje zbrali polnoštevilno. Res ni lepo, da se nekateri odtegujejo skupnemu delovanju, posebno ker bi kot naobraženci morali vedeti, da brez truda, boja in požrtvovalnosti ni zmage. Vedeti morajo, da le naše organizacije pridobivajo uspehe in da le v slogi je moč. Delati, trpeti in bojevati se samo nekaterniki, uživati pa vsi, to ni kolegialno! — Predsednik čestita v imenu društva gospicama Pakovi in Delejevi na srečno prestatem izpitu usposobljenosti ter poudarja, kako nečuvstva nesmisel je učiteljstvo pred maso ljudstva črtni kot neverno, a učiteljsko osebje pa nareja izpite iz veronauka z odliko, kakor ste ga naredili tudi navedeni dve mili nam tovarišici.

V »Straži« z dne 7. novembra t. l. je bil naš vrli tovariš Trčak pri sv. Frančišku ostudno napaden, češ, da ni pristopil kot ud k Družbi sv. Mohorja in tudi šole ni vpisati pustil, omenja, da je menda

kih, on pa je moral daleč v Škofjo Loko med tuje ljudi. O vsakih počitnicah se sveda prišel domov, pa tudi drugače je rad krenil proti domači vasi, če se mu je nudila prilika. Tako na primer sta se nekoliko vračala z velikonočnih počitnic on in njegov sošolec Kobler, ki je sedaj dekan v Kranju. Pri Škofji Loki ju je dohitela noč. Kar sikne izza Loke čez vzhodno nebo rdeča kača, ki se visoko na nebu razpoči. Za njo druga, tretja, deseta. Kakor vsi Železničarji sta bila tudi oba mlada paglavca v svetopisemskih resnicah dobro podkovana, zato sta takoj uvidela, da se bliža konec sveta, ker se prikazujejo znamenja na nebu. Hitro se torej obrneta nazaj proti Železnikom, ki so štiri ure od Loke, da bi sporočila domačinom strašno vest o koncu sveta in da bi skupno z njimi umrli. Šele drugi dan, ko so ju z vozom poslali nazaj v Škofjo Loko, sta zvedela, da one ognjene črte niso bila nikaka usodepolna znamenja, ampak le rakete, ki so jih spuščali vojaki v proslavo nekega svojega praznika.

Dokončavši s prav dobrim uspehom tretji in četrti razred na glavni škofje-lški šoli, ga je mati poslala v Ljubljano v prvo latinsko šolo. Deček je bil živ in razposajen, zato je izdelaval srednje dobro. V Ljubljani je dočrtil prvo in drugo šolo. Med tem časom je prišel njegov brat pater Klemen v Novo mesto, kjer je po-

učeval na gimnaziji klasične jezike. Zato je tudi Štefan zapustil Ljubljano in se preselil v tretjo šolo v Novo mesto.

Ali gorenjskemu dečku ni ugajala dolenska stran; bil je ves domotožen. Ko se je mati, ki ga je spremlila do Novega mesta, pod večer odpeljala s poštnim vozom proti Ljubljani, je zaplalo v našem tretješolcu toliko kopnenja in bridkosti, da jo je brez pomisleka ubral za poštnim vozom proti Ljubljani. Prišedši v Mirno peč, je bila že noč, in pošta je bila že davno odšla naprej. In je tekel za njo. Dohitel jo je šele v Velikem Oabru, to je kakih 35 kilometrov od Novega mesta. Drugi dan so ga le z veliko težavo zopet spravili nazaj v Mesto.

Tukaj je začel kmalu hirati in bolehati. Zdravnik je svetoval, naj ga dajo v Kranj v šolo, kjer je ostrejši zrak in trša voda. Šel je torej v Kranj v četrto šolo. V peto se je zopet vrnil v Novo mesto, kjer je ostal tudi v šesti.

V samostanu.

A nade tvoje, ideali tvoji
in cilji tvoji — daleč tam leže...
Aškerc.

Ker je bil njegov brat pater, mati pa je bila tudi jako pobožna, so ga začeli siliti, naj vstopi v samostan. On jih je slušal in odšel iz šeste šole v samostan na Trsat, kjer je preživel pod imenom Celestin 22

mesecev. V tem času mu je umrl brat Klemen. V samostanu je spoznal, da ni v njem vse zlato, kar se svet, pa je začel premišljati, ali bi ne bilo bolje, če bi zapustil celico, preden stori obljubo. Pisal je o svoji nameri tudi domov. Mati mu je takoj odgovorila po Levičniku, da noče biti več njegova mati, ako zapusti samostan, in da mu je domača hiša za vedno zaprta. Ker je pisal domov, da se ne čuti poklicanega za meniha, mu je pisal Levičnik, naj moli, da bo poklican. Odločil se je da počaka še en teden, da si mogoče izmoli poklic. Čez teden pa je slekel meniško suknjo in zapustil samostan. Ker se je imenoval v samostanu Celestin, je obljubil, da bo prvi njegov sin, ako se kdaj oženi, dobil to ime, to pa zato, da ne bo sv. Celestin v nebesih nič na škodi. Svojo obljubo je čez devet let tudi izpolnil.

Prvo poglavje njegovega življenja se je s samostanskimi vrati tiho zaprla za njim.

Na razpotju.

Ah, kamor si pogledal — sama megla.
V življenje ni ti svetil nade soj.
Aškerc.

Tako je ostal na širnem svetu — sam, vsi so ga zavrgli. Domov se ni upal in tudi ni smel. Kaj bi rekli pobožni Železnikarji, kaj njegova dobra, pobožna mati,

(Dalje.)